

TERRENCE MALICK: A HIDDEN LIFE

Természetes fény

LICHTER PÉTER

MALICK ÚJ CIKLUSÁT A LÍRAI SZERKESZTÉSMÓD TESZI IZGALMASSÁ.

Az utóbbi közel egy évtizedben a nemzetközi filmkritika általában csak értetlenkedve vakarta a fejét Terrence Malick legfrissebb munkái láttán. A Hollywoodi Reneszánsz alkonyán induló (*Sivár vidék*, *Mennyei napok*), majd húsz év alkotói szabadság után a kilencvenes évek végén visszatérő (*Őrület határán*, *Új világ*) rendező valóban a godard-i radikalizálódás útját választotta. A 2011-es *Az élet fája* volt az első komolyabb ellépés a hagyományos dramaturgiától, de itt még leginkább csak a nevezetes filmközepi, absztrakcióval megbolondított „teremtés-szekvencia” volt a legszámottevőbb határsértés. A legendásan lassan dolgozó Malick ezután mintha be akarta volna hozni a lemaradását: 2011 óta annyi filmet rendezett, mint *Az élet fája*t megelőző három évtizedben összesen. A turbó fokozatra kapcsolt munkasebeségen túl leginkább az új ciklus

filmjeinek formanyelve keltett feltűnést: a *To the Wonder* (2012) szerelmi háromszög-melodrája még csak izelgette a töredékes, szeriális szerkesztésben rejlő lehetőségeket, a *Knigh of Cups* (2015) és a *Daltól dalig* (2017) azonban már az experimentális film határát súrolva „mesélt” a kortárs szórakoztatóipar elidegenedett világáról. Nem mintha a korábbi filmek annyira klasszicizálóak lettek volna: Malick már a kezdetektől előszeretettel hajlította az elbeszélést, lírai passzázsok (*Sivár vidék*), váratlanul előtörő, motiválatlan emlékképek (*Őrület határán*) vagy a narratívát fellazító tájképek (*Új világ*, *Őrület határán*, *Mennyei napok*) formájában. A legfrissebb filmjeiben „csak” annyi történt, hogy a stílusában eleve belekódolt lírai szerkesztésmódot a maximumra csavarta, amivel a történetmesélés hátterébe szorult: ezzel a határsértő gesztussal viszont Malick

„Az empátiát és az elfogadást számolja fel” (August Diehl)

számos rajongót veszített (a jelen sorok írója nem tartozik közéjük).

A rendező legújabb filmjét, az *A Hidden Life*-ot egyfajta „vissza-klasszicizálódásként” ünnepelte a Cannes-i bemutatója után a kritika. Az nyilvánvaló, hogy a *Daltól dalig* vad kollázsesztétikájához képest az *A Hidden Life* sokkal inkább egyenes vonalú, lekerekített szerkezetű film, ám Malick csak az elbeszélés követettségében engedett a nézőnek, valójában az életművének legnehezebb, legfelkavaróbb filmjét alkotta meg. A közel háromórás történelmi film egy lelkiismereti okokból parancsmegtágadó osztrák férfi, Franz Jägerstätter (August Diehl) tragikus történetét meséli el. Jägerstätter azzal követett el jöváthehetlen bűnt, hogy nem volt hajlandó Adolf Hitlerre felesküdni: ez a kiállítás az életébe került.

Malick aprólékos türelemmel mutatja be azt a folyamatot, amin keresztül a férfi, illetve a felesége (Valerie Pachner) végig ment: először a falubeli szomszédok, a polgármester közgyűlölete és kiközösítő gesztusai, majd a bebörtönzés, a megaláztatás és végül a kivégzés. Malick a kedvenc formai eszközeit, a narrációt, illetve a töredékes jelenetszerkesztést megtartva arra kényszeríti a nézőt, hogy a főszereplő szemén keresztül lássa a világot: a nagylátószögű optikával felvett közeli és a realiztikus hangyi világ érzéki (és időnként végtelenül kényelmetlen) közelségbe hozzák a feldúlt, gyűrött arcokat, a felszántott földet, a szalmabálák illatát vagy éppen a mindent átjáró, szinte tapinthatóvá tett fényt, ami a film egyik központi motívuma. Malick életművét végig kísérte a természet és az emberi civilizáció (minimum ellentmondásos) kapcsolata, ez itt sincs másképpen: mintha az *Őrület határán* és az *Új világ* európai verzióját látnánk, ahol az ember már nem a tőle távoli természetet, hanem önmaga lényegét, az empátiát és az elfogadást számolja fel.

A HIDDEN LIFE – amerikai, 2019. Rendezte és írta: Terrence Malick. Kép: Jörg Widmer. Zene: James Newton Howard. Szereplők: August Diehl (Franz), Valerie Pachner (Franziska), Michael Nyquist (Fliessen), Matthias Schoenaerts (Herder), Bruno Ganz (Lueben), Jürgen Prochnow (Schlegel). Gyártó: Fox Searchlight / Aceway Productions. Forgalmazó: Amazon Prime. 174 perc.

